

N. 34.

WARSZAWA,

13/25 sierpnia 1869 roku.

Wychodzi w każdą Srodę.

Redakcja przy ulicy Nowy-Swiat, 40.

Expedycja i Skład Główny w Księgarni
Gebethnera i Wolffa, Krakowskie-Przed-
mieście, 415.

O P Ł A T A:

Merkury:	rocz.	pólr.	kwart.
w Warszawie	rub. 4	2	1
z przesyłką pocztą	„ 4,50	2,25	1,12 1/2

Ekonomista i Merkury.

w Warszawie	8	4	2
z przesyłką pocztą	9	4,50	2,25

Cena ogłoszeń: od wiersza lub za jego miejsce
po kop. 5, albo 1/2 kop. za 5 liter.

MERKURY,

dodatek tygodniowy do Ekonomisty.

TYDZIEŃ FINANSOWY.

Wymiana not dyplomatycznych między Prusami a Austrią, przeważnie w upłynionym tygodniu zajmowała opinię publiczną dając powód do wysnuwania licznych kombinacji politycznych. Nie może już żadnej ulegać wątpliwości, że bezzasadnymi były wszelkie pogłoski o zbliżeniu między Wiedniem a Berlinem. Ogłoszone świeżo noty wykazują dowodnie, że dążności polityczne tych dwóch gabinetów wręcz są sobie przeciwne. Prusy nie mogąc z wielu ważnych względów pozostawać dłużej na stanowisku dziś zajmowanym, dążą do uzupełnienia zjednoczenia Niemiec. Traktat prażski, zawarty z Austrią a przez Francję poręczony, na przeszkodzie temu stoi. Przekroczenie linii Menu równałoby się zerwaniu owego traktatu. Co w takim razie uczynią Francja i Austrija? Jestto pytanie bardzo ważne dla Prus; od rozwiązania jego zależy przyszła ich polityka. Otóż noty p. Thiele, poruszające drażliwą kwestję Niemiec południowych, miały podobno na celu wyświecenie stosunków zachodzących między Austrią a Francją, oraz ewentualnych tych mocarstw zamiarów, w razie gdyby Prusy w sprawie zjednoczenia Niemiec dalszy a stanowczy krok uczynić miały.

Wszakże, jak dotąd, zamiary gabinetu berlińskiego nie odniosły pożądanego skutku. Gabinet tuilerijski nie dał się wyprowadzić z biernego, wyczekującego stanowiska; milcząco przyjął zakaz Prus znoszenia się dyplomatycznego z państwami niemieckimi. Hr. Beust zaś w zręcznej odpowiedzi na depezę p. Thiele z d. 4 t. m. ominać umiał wszystkie główne punkta dokumentu pruskiego i zasadniczych żądań Prus ani słowem nie dotknął. Austrija wprawdzie, o ile się zdaje, nie ma zamiaru mieszania się do spraw niemieckich, ale ze względu na własne bezpieczeństwo nie mogłaby dopuścić rozszerzenia

wpływu Prus w Niemczech, zwłaszcza, że i z innej strony, t.j. na Wschodzie, wpływy polityki pruskiej dotkliwiej uczuwać się dają. Rumunja z każdym dniem wyraźniej objawia swą zależność od Prus. W ogóle prasa austriacka przypisuje Prusom, i to podobno nie bezzasadnie, zamiary przyczynienia się do rozwiązania kwestji wschodniej w sposób nieodpowiadający widokom polityki gabinetu wiedeńskiego. Wszystkie te względy aż zanadto usprawiedliwiają ostrożną względem Prus postawę Austrii. Zaczepnych względem nich zamiarów mieć nie może, gdyż pracując nad wewnętrzną reorganizacją swoją, potrzebuje pokoju.

Zamieszczony przez *Prov. Corr.* artykuł pokojowy odnoszący się do polemiki z Austrią zwrócił na siebie uwagę powszechną. Uroczyste upewnienia pokojowe, w chwili gdy nikt nie podzielał obaw wojennych, zdawały się niepotrzebne, że jednak zamieścił je organ półurzędowy, przypuszczają więc, iż stosunki austro-pruskie są bardziej naprężone niż zrazu sądzono i właśnie uspakajające dowodzenia *Corr. Prov.* na chwilę zaniepokoiły opinię, — ale tylko na chwilę, gdyż natychmiast przeważało przekonanie, że jak nateraz, wymiana not między Wiedniem a Berlinem nie pociągnie za sobą groźnych następstw.

Zgodnie z tém przekonaniem zajście dyplomatyczne austro-pruskie na świat finansowy żadnego nie wywarło wpływu. Kursa papierów publicznych na znaczniejszych giełdach zagranicznych w ciągu minionego tygodnia żadnym prawie nie uległy zmianom. Z obrotów na naszej giełdzie zaznaczyć należy nagłe a silne obniżenie kursu akcji warszawsko-wiedeńskich. Odpowiada to poniekąd zmniejszeniu dochodu za m. lipiec, w porównaniu z dochodem lipcowym r. z., o blisko 50 tysięcy rubli (p. wykaz niżej str. 3).

STOWARZYSZENIA SPÓŁDZIAŁAWCZE NIEMIECKIE

W ROKU 1867.

(Dalszy ciąg, p. N. 33 Merk.)

II. *Banki ludowe* czyli kasy zaliczkowe, są uprzywilejowaną i najwięcej odpowiadającą miejscowym potrzebom formą stowarzyszeń spółdzielawczych w Niemczech. Stanowią one wyższy już stopień—drugi z rzędu—rozwoju idei spółdzielawczej, a istnienie swe zawdzięczają p. Schulze-Delitzsch, który pierwszy pomyślał o zastosowaniu zasady stowarzyszenia do kredytu, zakładając w małym rodzinnym swym miasteczku Delitzsch w r. 1849 pierwszy bank ludowy, z nader szczupłymi środkami. Niewierzono w powodzenie tego banku, wyśmiewano nawet ten szlachetny pomysł biednego sędziego pokoju; powoli jednak szeregi niedowiarków zaczęły się przerzedzać, nieznany sędzia pokoju został deputatem, człowiekiem którego imię znane jest całemu ucylizowanemu światu, wymawiane z czcią i szacunkiem, a przekazane będzie do uwielbienia potomności, pomysł zaś jego rzucił szczerą ręką setki milionów nieszczęśliwym potrzebującym kapitału pracownikom. Można powiedzieć, że cała klasa małych przemysłowców, którzy niewątpliwie wyszliby byli na wyrobników, Schulze'mu swój byt zawdzięcza.

Zadaniem banków ludowych jest zyskać kapitały nieużyte dla małego przemysłu i otworzyć mu też same źródła kredytu, któremi rozporządza wielki przemysł. Podstawą tego kredytu stała się *odpowiedzialność solidarna* stowarzyszonych, nic zgoła, prócz swjej pracy, za rękojmię nie dających. Jednakże niewahano się powierzyć im ogromnych kapitałów.

Pozostawiamy cyfrom objaśnienie naszego sądu; niewątpimy że będą one mogły trafić do przekonania najzaciętszych nawet przeciwników spółdzielawczości. Z pomiędzy 1195 banków ludowych (1) zapisanych imiennie w r. 1867 w tabeli ajencji centralnej, 570 złożyło szczegółowe rachunki roczne. Poniżej umieszczony obraz *porównawczy* za lata od 1859 do 1867 wskaże główne działy tychże rachunków:

Rok	Stowarzy- szenia za- pisane w ajencji cent.	Stowarzy- szenia któ- re złożyły swe ra- chunki	Liczba stowarzy- szonych	Zaliczki i przedłużenia udzielo- ne stowarzyszoným	Przecięcie dla każdego stowa- rzenia. talary
				Suma ogólna. talary	
1859	183	80	18676	4.131436	51642
1860	257	133	31603	8.478489	63748
1861	364	188	48760	16.876009	89766
1862	511	243	69202	23.674261	97425
1863	662	339	99175	33.917948	100053
1864	889	455	135013	48.147495	105818
1865	961	498	169595	67.569903	135682
1866	1047	532	193712	85.010145	159793
1867	1195	570	219358	111.252134	195179

(1) W téj liczbie nie mieszczą się jeszcze 109 kas zaliczkowych czeskich, o których wiadomość zapóźno doszła do ajencji centralnej, by znaleźć pomieszczenie w sprawozdaniu.

Mienie stowarzyszeń.

Rok	Udziały stowa- rzychonych	Fundusz rezerwowý	Ogółem	Przecięcie dla ka- żdego stowarzysz.
	t a	l a	r ó	w
1859	246001	30845	276846	3460
1860	462012	66845	528857	3976
1861	799375	107238	907213	4825
1862	1.199545	132893	1.332438	5483
1863	1.803203	218047	2.021250	5962
1864	2.959296	293461	3.252757	7148
1865	4.442879	409679	4.852558	9744
1866	5.773106	556398	6.329504	11897
1867	6.847031	660054	7.507085	13170

Fundusze powierzone stowarzyszeniom.

Rok	Pożyczki	Składy (depozyty)	Ogółem	Przecięcie dla każdego stow.	Stosunek mienia stowarz. do kapitałów obcych
	t a	l a	r ó	w	
1859	501795	512350	1.014145	12676	27,5%
1860	1.069833	1.322494	2.392327	17987	22,1
1861	1.983441	2.649036	4.632477	24641	19,5
1862	3.441033	2.747577	6.188610	25467	21,1
1863	5.641820	3.416220	9.058040	26719	22,3
1864	7.401317	5.355265	12.756582	28036	25,4
1865	11.154579	6.502197	17.656776	35455	27,4
1866	11.169011	8.726518	19.895529	37397	31,8
1867	13.311669	11.378570	24.690239	43316	30,4

Dosyć jest rzucić okiem na te ogólne zestawienie cyfr, by się przekonać o niezmiernych postępach banków ludowych i o ich niesłychanej doniosłości. Na 7½ milionów własnego mienia, zaufano im do rozporządzenia blisko 25 milionów—którymi to funduszami umiejętnie obracając, zdołano udzielić 111 milionów zaliczek w przeciągu jednego roku. Są to przecież tylko cyfry odnoszące się do 570 stowarzyszeń, kiedy liczba ich w ogóle wynosi niewątpliwie około 1400. Jak najskromniej obliczając, suma zaliczek udzielonych przez te 1400 stowarzyszeń w ciągu jednego roku, przewyższa zapewne o wiele 200 milionów talarów. Kwota podobna, oddana w ręce pracowników, znakomicie zwiększyła produkcję krajową, uchroniła od nędzy liczny szereg rodzin, rozpowszechniła dobrobyt i wzmogła niepospolicie bogactwo krajowe.

Gdyby wśród publiczności naszej instytucje banków ludowych przyjąć się mogły, oddałyby nieobliczone usługi pod względem materialnym i moralnym. Atoli niezrozumienie podstawowych warunków kredytu, brak inicjatywy, wytrwania, ufności i jedności w działaniu, nakazują mniemać że owoc ten w obecnej chwili nie zdołałby może dojrzeć w naszym klimacie.

Spodziewać się należy, że Stowarzyszenie spożywcze będące pierwszym szczeblem spółdzielawczości, najłatwiejszym do urzeczywistnienia jej przejawem—stanie się dobrą szkołą, która wykształci uzdolnionych krzewicieli téj idei.

Wypada nam podać jeszcze, dla uzupełnienia szkicu powyższego banków ludowych niemieckich, kilka szczegółów mogących zająć czytelników. Z zaliczonych przez banki funduszków dano:

	w 1866 r.	1867
na wexle	56.682581 tal.	67.949032 tal.
„ zwyczaj. obligi.	14.890693 „	17.310811 „
„ rachunki bieżące	10.070718 „	25.880444 „

co przekonywa, że rachunki bieżące więcej jak o 150% zwiększyły się, czyli że banki ludowe zbliżają się coraz więcej do zwykłych manipulacji bankowych. Straty poniesione z różnych przyczyn wynoszą na ogólnym obrocie niespełna 0,05% od sumy zaliczek, zaś koszta administracji i inne dają cyfrę 0,3%. Wierzycielom wypłacono 795205 talarów, fundusz rezerwy powiększono o 101274 tal., a członkowie otrzymali diwidendę w ilości 449655 talarów. Diwidenda wynosiła w tych stowarzyszeniach kredytowych od 5% do 25%.

(d. c. n.)

WYCIĄG ZE SPRAWOZDANIA TOWARZYSTWA KREDYTOWEGO ZIEMSKIEGO

W KRÓLESTWIE POLSKIM,
za I-sze półrocze 1869 r.

Na publiczném posiedzeniu, odbytém 20 sierpnia r. b. Dyrekcja Główna Towarzystwa zdała sprawę z 1-go półrocza r. b. (a od zawiązania Tow. 86-go), z którego podajemy główniejsze cyfry:

I. Wierzytelność Tow. z okresu III

serji 1-ój	rubli	48.753000
„ 2-ój	„	22.107510
Razem	„	70.860510

Wierzytelność ta zahipotekowana jest na 5794 dobrach prywatnych i rządowych.

II. Listy zastawne w obiegu:

serji 1-ój na	rubli	27.190965
„ 2-ój „	„	15.901620
Razem	„	43.092585

III. Należność poborowa od stowarzyszonych wynosiła rubli 5.491767,^{56 1/2}
Na to wpłynęło po dzień 8/20 lipca : „ 2.516426,¹⁰

Pozostało na zaległości „ 2.975341,^{46 1/2}

W drodze exekucji za zaległość Towarzystwa wystawiono na sprzedaż dóbr 1550; z nich uwolniono po zapłaceniu zaległości 892, a z powodu dozwolonej ulgi 17,—razem 909; z pozostałych, 16 już Towarzystwo sprzedało, a 625 zostaje pod sprzedażą.

IV. Należność płatnicza za listy zastawne wylosowane i kupony płatne wynosiła rubli 3.268323,⁴⁶
Na to w ciągu półrocza wypłacono „ 2.270895,⁹⁷

Pozostało do wypłaty „ 997427,⁴⁹

V. Fundusz rezerwy (własny) Towarzystwa wynosił z końcem półrocza:

A. W kapitale nie procentowym.

	rubli
1. Gotowizną w kasach Towarzystwa	5946, ⁵⁰
2. W nieruchomościach	565036, ⁷¹
3. W ruchomościach biurowych	37345, ⁴⁸

rubli

4. W zaległościach na dobrach kar i kosztów wygotowania list. zast.	176892, ^{17 1/2}
5. W zaliczeniach	101135, ²³
Łącznie (A)	886356,^{04 1/2}

B. W kapitale procentowym.

1. W kasach Towarzystwa:	
a) w listach zast. niewylosowanych	219570
b) w listach likwidacyjnych	83150
2. W funduszu zastąpionym (za dobra) na wypłatę za listy z. wylos. i kupony ubiegłe	1.977637, ²²
3. W zaległościach procentu amortyzacyjnego	276, ^{75 1/2}
4. W należnościach terminowych do odzyskania	25379, ⁶³
Łącznie (B)	2.306013,^{60 1/2}
Razem (A+B)	=3.192369,⁶⁵

ASYGNATY WŁOSKIE.

Komisja specjalna włoskiej Izby deputowanych, wyznaczona do zbadania kwestji obiegu powierczego i kursu przymusowego, ogłasza następujące dane, z których się okazuje jak szybko, od chwili zaprowadzenia kursu przymusowego (1 maja 1866 r.) rosła cyfra biletów w obieg puszczonech:

Przed 1 maja 1866 r.	123.000000	lirów
26 maja „	218.859179	„
24 listopada „	452.614899	„
28 czerwca 1867 r.	559.087511	„
28 grudnia „	685.937418	„
28 marca 1868	733.015294	„

Epoka ustanowienia kursu przymusowego słusznie w raporcie zaznaczoną została jako początek nienormalnego systemu obiegowego.

DOCHODY DRÓG ŻEL. W.-WIED. I W.-BYDG.

za m. lipiec 1869 r.

	rubli	W.-Wied.	W.-Bydg.
Z przewozu osób	83.284, 33	22.961, 63 ^{1/2}	22.036, 64
— towarów	126.894, 86 ^{1/2}	12.335, 78 ^{1/2}	6.385, 36 ^{1/2}
Różne dochody	12.335, 78 ^{1/2}	222.514, 98	51.388, 64 ^{1/2}
Razem	222.514, 98	272.325, 25	51.970, 77^{1/2}
W lipcu 1868 r. było	272.325, 25	—	51.970, 77 ^{1/2}
Zatem w r. b. {więcej	—	—	—
{mniej	49.810, 27	—	587, 13 ^{1/2}
Od 1 stycznia r. b. za 7 miesięcy	1.479.176, 29	331.068, 30 ^{1/2}	296.260, 88
Za też miesiące r. 1868 było	1.546.120, 13 ^{1/2}	—	—
W r. b. {więcej	—	—	34.807, 42 ^{1/2}
{mniej	66.943, 84 ^{1/2}	—	—

STAN OPERACJI BANKU POLSKIEGO.

	w d. 14 sierp.	w ciągu tygodnia				w d. 21 sierp.
		przybyło		ubyło		
		r	u	b	l	
1. Skup. Portfel { w Warsz.	2.318.955,05 1/2	205865,90	258138,87	2.266.682,02 1/2		
{ w Łodzi	642.126,37	65492,23	65203,03	642.410,57		
{ w Włocł.	677.651,54 1/2	78068,86	49192,74	606.547,66 1/2		
{ „ zagranicznych	52.685,23	6183,36	15319,95	43.548,64		
2. Zaliczenia na papiery publiczne	484.797,34	20724,66	12956,72	492.565,28		
3. Pożyczki na zastaw { towarów { a) wełny	223.898, .	10873,13	19063,13	215.708, .		
{ b) in. tow.	205.160,23	2,20	22642,20	182.520,23		
{ kosztowności	767.628,05 1/2	5548,71	14801,27	758.375,49 1/2		
4. Otwarte kredyty	3.848.200,97	711311,24 1/2	916728,63 1/2	3.642.783,58		
Monety srebrne	2.566.736,86 3/4	12577,26		2.579.314,12 3/4		
„ złote	43.654,35 1/2			43.654,35 1/2		
5. Kasa { Bilety Banku Polskiego	543.300, .	32400, .		575.700, .		
{ „ Kred. Cesarstwa	1.370.125, .	1.408166, .		2.778.291, .		
Łącznie (5)	4.523.816,22 1/4	1.453143,26		5.976.959,48 1/4		

Wiadomości bieżące.

— Według wiadomości z Galicji rezultat dotychczasowy zbiorów tamtejszych, w ogóle biorąc, jest zadowolniający. Spodziewają się nawet znacznego wywozu zboża za granicę, dla ułatwienia którego jednak obniżenie frachtów na drogach żelaznych galicyjskich wydaje się koniecznym.

— Towarzystwo do fabrykacji cegieł maszynowych i stawiania budowli, założone zostało przez galicyjski bank hipoteczny i wkrótce ma wejść w życie. Nabyło już ono Pohulanę, gdzie urządza cegielnię, warsztaty stolarskie, ślusarskie, ciesielskie i t. p. Towarzystwo nabyło patent na całkiem nowej konstrukcji pieca do wypalania cegieł. Zakres jego jest bardzo obszerny, tak, że nawet obejmuje budowy kolejowe.

(Gaz. Pols.)

— Skład zarządu banku pożyczkowo-eskontowego w Petersburgu, z kapitałem zakładowym 5 milionów rubli, uformowany jest w sposób następujący: prezes — p. Wałujew b. minister spr. wew.; członkowie rzeczywisci: pp. Kronenberg, Günzburg, Poleżajew, Jelisiejew, Wargunin, Sazikow i Rafałowicz. Członkowie zastępcy: pp. Sterki, Efruzi i Kronenberg młodszy.

(Dz. W.)

— Losowanie listów likwidacyjnych (półroczne) odbędzie się w d. 20 sierpnia (1 września) w Banku Polskim. Suma na ten cel wyznaczona wynosi rubli 588214,70. Numera listów do losowania przeznaczonych włożone będą do kół w obecności delegowanych od władz na publicznym posiedzeniu 19/31 sierp. o godzinie 10 z rana.

— Kongres międzynarodowy statystyczny, 7-my z rzędu, odbędzie się w dniach 6—11 września r. b. w Hadze. Prezydencję honorową tego posiedzenia przyjął Wilhelm książę Oranji, następcą tronu holenderskiego. Do składu kongresu należeć będą jak zwykle delegowani rządów, oraz uczeni różnych krajów, zajmujący się statystyką.

Program podaliśmy w Merkurym N. 29.

KURSA GIEŁDY.

w tygodniu 16—21 sierpnia 1869 r.

Sto- pa	RÓWNIA (pari)	CENA RZECZYWISTA W TYGODNIU						Sto- nek do równi na 100
		Poniedz.	Wtorek	Środa	Czwart.	Piątek	Sobota	
		16 sierp.	17	18	19	20	21	
1. Papiery publiczne.								
a) Rządowe.								
Polskie.	Oblig. Skarbowe (r. 100. 150 500).	4	100				87	87
	Obligacje cząstk. (zł. 500) z kup.	4	75				112,50	150
	Cert. ban na obl. cz. A (z. 300) z k.	5	45				56,25	125
	„ „ „ B (z. 200)	5	30				28	93 1/3
	„ „ „ „	0	30				35,50	118 1/3
	Dow. Kom. Cen. Lik. (róż. sumy)	0	100				*42	*42
	Listy likw. (r. 100. 250. 500. 1000)	4	100	77,67	77,66	77,65	77,80	77,79
	„ kupon							77,81
								0,88 3/8
Ruskie.	5-ta pożyczka (500)	5	100				88	88
	Pożyczka premjowa z 1864 r.	5	100	173,50	174	173,75	174	173,50
	„ „ z 1866 r.	5	100	173,75		173,75	174	173,75
	Metaliki (300) { lutowe	4	100				101,25	101 1/4
	{ sierpniowe	4	100				100,33	100 1/3
	Bilety banku Pańs. (100 i wyż.)	5	100			89,75	89,75	89,25
								89 1/4
b) Towarzystwo i Spółek.								
Polskie.	Listy Zast. (30. 75. 150. 750. 3000)	4	100	93,25	93,24	93,06	93,05	93,04
	„ „ „ ser. 2	4	100	93,08	93,07	93,06	93,05	93,04
	„ „ „ kupon							0,64 4/8
	Oblig. Tow. Kred. Ziemskiego	5,475	100			100,17	100,25	100,25
	Akcje Dr. Żel. W-W. (100)	4	100	75,50	76,50	75	75	75,25
	„ „ „ W-B. (100. 150)	4	100			73,50	73,50	73,50
	„ „ „ Teresp. (100)	5	100	121	122	122		121,75
	Obligacje „ „ „	5	100					*
	Akcje „ „ „ Łódzk. (100)	5	100					*104
Rus.	Ruskie listy zastawne	5		102,17	102,25	102,50	102,25	102,25
	Akcje Gł. Tow. Dr. Ż. (125)	5	125					162
	Obligacje „ „ „	4 1/2	100					95,50
2. Wexle.								
	Berlin (Tal. 100) 2 mies.		92,857	116,55	116,40	116,55	116,70	116,62 1/2
	Gdańsk (100) „		92,857	116,40		116,47 1/2		116,55
	Hamburg (M. B. 300) „		140,855			*177,30		116,70
	Londyn (£. 1) 3 „		6,304	8,01	8,01	8,01 1/2	8,02	8,02
	Paryż (Fran. 300) 2 „		75,214					95,85
	Wiedeń (Gul. 150) „		92,857					96,52 1/2
	Petersburg (Rub. 100) 1 „		100					96,75
3. Monety.								
	Półimperjal		5,15					6,50
	Napoleonor		5					
	Dukat holenderski		3					3,45
	Rubel srebrny		1					
	Talar pruski		0,92.857					
	Gulden austriacki (papierowy)		0,61.905					

	Warszawa.	Londyn.	Paryż.	Wiedeń.	Berlin.	Frankfurt.	Amsterd.	Hamburg.
STOPA SKUPU: { bankowa: 6 0/0	3	2 1/2	4	4	2 1/2	2 1/2	—	—
{ giełdowa: —	2 1/2	1 1/2	4	2 1/2 (3)	1 3/4 (2)	2 1/2	1 3/4	—